

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjenišvo Ljubljana.

Če spise, v oceni poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati leonko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140 — K letno. Posamezna številka po K 2.—.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 50 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 2 K — vin. dvakrat . . . 1 — 50 — za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 60 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjenišva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tije so proste poštnine.

Ne ubijajte veselja do dela!

Prišlo je v modo, da nas napadajo kar redom nam sovražni časopisi. Zadržuje me delo, čeravno so počitnice, da nisem že zdavnaj odgovoril vsem, ki se zaletavajo v nas. Doslej sta bila tovariš Kurbus in prijatelj Skala, ki sta odgovorila. Dokazov o naši »lenobi« in raznih drugih »pregrehan« nam še ni doprinesel nihče — vse vprek udriha kar tako pavšalno — mnogi nam zavidajo le naše »ogromne« plače. Zdi se mi, da so našim nasprotnikom popolnoma neznana naša stanovska glasila. Vse delo o šolski reformi, izboljšanju šolstva in organizaciji je delo učiteljstva. To se na ne ustvari mogoče kar čez noč — zato je treba množico dela in časa.

Naši nasprotniki hočejo od nas čudežev v izvenšolskem delu. Oni bi radi, da na korist raznih društev zanemarjamo prevažno šolsko delo. Na deželi je vpreženo učiteljstvo ves dan s šolo. Po šoli je treba priprave, poprav, pisanja uradnih knjig, popravila učil, nabave zbirk. Povejte mi, koliko ostane potem še časa za lenuharienje, če niti ne vpoštevamo, da je za učitelja koristno in mogoče še celo potrebno, da čita politične časopise in pa strokovne knjige? Vsaka podeželska šola ima tudi vrt — marsikateri tovariš je čebelar. In če nam potem preostane še kaj časa za delo v društvih — ga tudi radi žrtvujemo. Ali bo pa nazadnje res treba statistike, da dokažemo, koliko je naše tiho delo, ki ga ne obešamo na veliki zvon?

Ena najgrših stvari, kar sem jili čital, je brezdomno poslanca A. Brandnerja očitavanje v »Jugoslaviji« z dne 28. julija, kjer se zaletava v trboveljsko učiteljstvo. Tam piše g. Brandner: »Jutro« po vsej sili hoče napraviti iz mene komunisti, ali vsaj njihovega zaveznika. Namen »Jutra« je prozoren. V svoji večerašnji šte-

vilki je objavilo v poročilu iz Trbovelj nekaj jezuitsko zavutih odlomkov iz močnega govora, ki diše močno po denunciantstvu. Brezdomno je izšel dopis iz vrst trboveljskega učiteljstva, onega učiteljstva, ki je postalo demokratsko, odkar mu je minister Pribičević zvišal plače. Povdarjam, da bi imelo to učiteljstvo »vavaležneše« polje v sokolskih in drugih narodnih društvih, kjer niti z mezincem ne gane, kaj šele, da bi šlo med delavstvo in ga izchraževalo. Ako bi učiteljstvo, ki steje v Trbovljah okoli 60 oseb, ne bilo za izobraževalno delo tako leno in ako ne bi preziralo delavce kot brezpravna bitja, ki imajo samo dolžnosti in nikakih pravic, bi se komunistem v Trbovljah nikdar ne bil takomečno ukoreninil. Treba je iti med delavce in jih poučiti, da so na napačni poti, ako se oklepajo nasilnih komunističnih metod, ne pa izogibati se jim in jih prezirati!

Če ne bi poznal vsaj polovice učiteljstva iz Trbovelj, bi mislil, da je mogoče nekaj resnice na tej stvari. Tako pa konstatiram, da je ravno trboveljsko učiteljstvo že od nekdaj na glasu kot eno najbolj agilnih. Kdo je propagiral nacionalno idejo tam? Kdo je stal vedno v sokolskih vrstah? Kdo je vodil predstave in se zavzemal za razne kulturne naprave? Pri vseh teh prireditvah in podjetjih je šlo učiteljstvo z delavstvom vedno roko v roki. Da pa ne more učiteljstvo občevati z nahuškani podivjanci, je jasno. Priti enkrat v Trbovlje in prirediti »hod ni nikaka umetnost. Živeti med narotom in delati, je pa težko, naitežje pa v industrijalnih krajih, kjer ubijajo razni hujskači vsak čut idealnosti na rovaš samoljubnega materializma. Kako smo bili plačani pred voino ve vsakdo, ali zato nismo lenuharili niti takrat, ko bi bili navsezadnje celo opravičeni. Danes pa, ko je padla vsa mora raz nas, vemo dobro

ku! je naša dolžnost in te se zavedamo popolnoma in zavračamo vse očitke, ki padajo popolnoma neopravičeno na nas.

Božo Račić.

TONE GASPARI:

Zadnja beseda.

Potrebno je, da naglasimo še enkrat v našem stanovskem glasilu, kar se je že neštetokrat brezuspešno poudarjalo. Pri zborovanjih so se sprejele različne stilizirane resolucije s splošno vsebino: stanovske zadeve izključno le v stanovski list. Stan mora ostati pred javnostjo čist, kakršen je vedno bil. Javnost ne sme iz poedinih slučajev, ki so mogoči pri vsakem stanu, posplošiti svojega mnenja. Čemu siliti javnost k temu z nlogami v pol. dnevnikih? Čemu imamo organizacijo? Za naš stan bodi organizacija in njeno glasilno forum, ne pa različna uredništva pol. listov.

Kako neizmerno težko je človeku, ko čita v pol. dnevniku, ki gre tudi njemu takih ljudi, ki naš stan namenoma prezirajo, polemiko o delavnosti in nedelavnosti učiteljstva; še težje je, če čitam v drugem dnevniku o kaplanovem vasovanju pri dveh učiteljih itd. Čuhte, tovariši ali ne pojmite tega, kolik socialen greh si nakoplje dotičnik na svojo vest, ki popolnoma neodgovorno objavi tak članek v političnem dnevniku? Ali še ne veste da preži sto in sto rok, da vjame mušico in jo potem s pretiravanji zredi in zlobno preustvari v škorpionca? Kacherimo dalje, sramota ostane na nas vseh!

Tovariši! Zahtevamo pri zborovanjih okr. učit. društev, da bodi vsaka vrst, ki se dotika našega stanu izven uradnega okvira, podpisana s polnim imenom, da tako vemo, kdo je odgovo-

ren za članek. Ne puščajmo, da neodgovorni »učitelj«, »učitelj z dežele«, »učiteljsvo«, »eden za vse« itd. objavljajo za naš stan skrajno žaljive in ponižujoče članke. Za svoje vzgojno delo v šoli smo odgovorni svoji uradni oblasti, v kateri so tudi zastopniki staršev, za svoje izvenšolsko delovanje pa edino svoji vesti. Nikdar in nikoli na nas ne sme soditi politična javnost!

KOMPOLJSKI:

Poglavje o možitvi učiteljic.

Ni lahko, ne prijetno pisati o tem poglavju, ki je precej delikatno. Pač pa je nad vse potrebno v interesu šole iz našega stanu. Z izogibanjem ne spravimo tega vprašanja s sveta. Načeti ga je treba čimprej, tem boljše, da smo si vsi na jasnem.

Motriti ga pa nikakor ne smemo iz enestranskega ali pa subjektivnega stališča, ampak iz vseh vidikov. Pri tem pa bodi suprema lex: dobrobit šole in našega stanu. To načelo nas mora voditi povsod in toraj tudi tukaj.

Celibat učiteljic je bil docela odpravljen z naredbo deželne vlade z dne 5. maja 1919, št. 473 (Ur. l. 8. maja 1919, št. 80.). V prvih dneh svobode pa se je izdalo na vseh polih mnogo naredb, ki so se morale pozneje revidirati ali pa preklicati iz enostavnega vzroka, ker niso bile dobre za normalne čase in razmere, da včasih naravnost škodljive. Veliki skoki iz ekstreme v ekstrem se navadno nikjer ne obnese in rode prej ali slej reakcijo. In kakor ni bilo preje prav, da se je zahteval od naših učiteljic strogi celibat in se jim ni dala najenostavnejša in obča človeška življenska pravica, tako tudi ni prav, da so naenkrat padle vse cvire, četudi je na prvi pogled samoobsebi umevno. Deistva to kažejo že sedaj

LISTEK.

VILKO MAZI:

(4)

Koncertna turneja ljubljanskega učitelj. pevskega zbora.

Ljutomer — Baš prav, da sem se zopet domislil stare zgodbe, to se pravi, domislil sem se je na tisti kratki vožnji. Nekoč so namreč prignali v ljubljansko Marijanišče paglavca, ki sem mu že davno pozabil ime, ali to je gotovo, da je bil doma iz Ljutomera. Prignali so ga pa zato, ker sam ni imel prave volje, da bi šel, kamor mu je bilo usojeno. Fanj je bil strašno srborit, rjul je par tednov kakor obseden in se za sleherni malenkost zakadil v človeka, dokler ga niso iznajdljive čelkske sestre ukrotile s svojo »čudovito« metodo. Sestra Lucija pa je šla v svoji iznajdljivosti celo tako daleč, da je porabila priliko za nazorni nauk in nam razložila pojem »ljut« iz — Ljutomera. Ker pobožna in bogaboječa sestra ni smela govoriti drugega nego golo resnico sem mogel uživati nekalično veselje, da me je ljubi Bog ustvaril v »neljutem« kraju. Od takrat mi je ostala nad Ljutomerom črna in zla senca, vse do tistega trenutka, ko je nekdo hlastno zaklical od okna v vagon: »Pričakujejo nas!«

Naši ljutomerski tovariši in tovarišice so nam prišli naproti, menda naravnost od kraljeve maše, in so nam prine-

sli najlepši pozdrav z novico, da je koncertna dvorana pri Štermanu že docela razprodana. Ko so nas še obdarili s šopki, smo odšli z njimi pred starodavno občinsko hišo, kjer naš je pričakovala na prestranem trgu šolska mladina z zastavo, Sokol, Gasilno društvo in mnogobrojno občinstvo. Z balkona nas je nagovoril župan Kerkovec, ki je z zadoščenjem rovdaril, da je občina zdat v čisto slovenskih rokah. Za njim nas je pozdravil tudi zastopnik okrajne politične oblasti s par toplimi besedami. Pa kratkem Juvančevem odgovoru je zbor zapel »Lepo našo domovino«. Nato smo si ogledali koncertno dvorano, kjer smo dobili tudi stanovniške nakaznice. Na senčni verandi hotela »Triglav« so nam medtem pripravili izborni in ceno kosilo.

Popokdne pa smo bili deležni bogatega piknika v okusno okrašenih telovadnicah deške in dekliške narodne šole, kjer so nam vrli kolegi in kolegije odprli nastejaj vrata svoje iskrene gostoljubnosti. Pojog našlastnejšega prigrizka so nam postavili na mizo tudi najzlahatnejšo kapljo. Bila je to ura pristrčnega bratstva, da bi človek rekel s sv. pismom: »Tukaj nam je dobro biti...« Po pikniku smo se razgledali s klanca nad šolo po plodnem Murškem polju, vse tja do Radgone in v Medjimurje. Še enkrat so se nam razgrnila zlata prekmurska polja, ki so tonla v meglen horizont. Nekaj tovarišici je kaniilo od ust morda celo od srca: »Aj, lepote!« Meni pa se je zdelo, da me je tisti

trenotek iznova dosegla tožba poštarice iz Beltincev, tožba po daljnjih hribih in dolinah...

Koncertna dvorana je bila zares dokraja zasedena. Škoda le, da ni bila večja in bolj akustična! Zboru se je ponekod poznalo, da nima spočitih grl, zlasti v »Slovenski zemlji« in v Nedyedovi »Naza« v planinski raj, kjer so posebno moški glasovi zaostajali, v Adamičevi »Tožbi« pa je ženskim glasovom nedostajalo čisto težkih disonanc in to zlasti v poslednjem stavku. Tudi vstopi so bili tu-patam neenotni, ker se nekateri pevci ne morejo ločiti od not in paziti na taktirko. Izkazalo se je tudi, da ni še nič zalegla Prelovčeva lekcija sopranom v kritiki ljubljanskega koncerta. Če ni potrebnega razmerja v številu glasov, si mora izkusen zbor to razmerje umetno ustvariti s tem, da se močnejši glasovi brzdajo na korist šibkejših. Neupoštevanje tega elementarnega načela se je zlasti občutilo v »Ljubljanskem polju« in »Izgubljenem cvetu«. Vse te neugodnosti pa so vendar uspešno presegale mnoge vrline. Tako so skoro vse Adamičeve pesmi izzvenele dovršeno, zlasti »V snegu«, »Da sem jaz pičica«, »V saneh«, »Ne maram tebe« in »Zbiraj se, zbiraj legi zbor!« Isto moram priznati tudi o Pavčičevi »Kaj, ve mi-sli?«, kjer se je zbor odlikoval s krasnim pianissimom. Višek uspeha pa so žele pesmi ge. Vuk-Sadarjeve, druga sočnejša od druge, vse pa prepletene z najsutilnejšimi nitmi globokega umetniškega ču-

stvovanja. Gdč. Cepudrovi gre tudi topot vse priznanje za verno in neusiljivo spremljevanje na pianinu. Skoro mi ni treba posebe omenjati, da je pevovodja Juvanec vodil taktirko z njemu lastno bravuro, za kar je prejel pester bouquet dehtečega cvetja. Žal, da je drugi del koncerta motila nenadna nevihta, ki je hotela zlasti žensko poslušalstvo za trenotek spraviti v panično skrb. Ali prevladala je misel lepe narodne pesmi »Zunaj je nevihta brila...« — in zares, bil je lep večer!

Po koncertu se je razvila v dvorani in stranskih prostorih ljubka zabava. Seveda ni manjkalo živahnih nagitnic, kako neki — ob pristni lotmerski kaplji, ki ji je Bog dal navdušenje za glavni element! Šele, ko je odpovedal električni tok, se je oglasila misel na potrebni spanec in razšli smo se polagoma na udobna prenočišča, ki so nam jih preskrbeli velepožrtvovalni lotmerski tovariši pri gostoljubnih privatnikih.

Zjutraj so nas pričakovali vozovi pred Sršepovo trgovino, kjer nas je vrli trgovec odslovil po stari jugoslovanski navadi s požirkom izborne slivovke.

Lep dan se je obetal, ko so vozovi krenili proti vinorodnim Slovenskim goricam. Kmalu nam je poslednji robec zamahnil v slovo, Ljutomer je utonil v zelenem dreviu in trti. To ni bil več tisti Ljutomer, kakor sta mi ga bila v davnih dneh očrnila srboriti paglavci in sestra Lucija, bil je Lotmer najlepšega spomina meni in nam vsem.